

KØBENHAVNS KOMMUNE

REVISIONSBETÆNKNING

over

**Beretning om revisionen af
Københavns Kommunes
regnskab for 2014**

INDHOLDSFORTEGNELSE

1. Proces for behandling af revisionsberetning og revisionsbetænkning.....	3
2. Revisionsudvalgets indstilling til betænkning over beretninger om revisionen af årsregnskabet	5
3. Revisionsudvalgets behandling af revisionen af 2014-regnskabet mv.	6
3.1. Intern revisions opgavevaretagelse	6
3.2. Afgivne revisionsbemærkninger i revisionsberetningerne.....	6
3.3. Kommunens økonomiske styring og forvaltning af offentlige midler	10
3.4. Revisionsudvalgets bemærkninger og anbefalinger.....	10
4. Opfølgning af revisionsbetænkninger for tidligere år.....	13

Bilag:

1. Oversigt over udvalgenes besvarelse af bemærkninger til revisionsberetningen for regnskab 2014
2. Revisionsberetning for 2014 vedrørende årsregnskabet
3. Revisionsberetning for 2014 vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion
4. Revisionsberetning for 2014 vedrørende kommunens administration af byfornyelsesområdet

1. Proces for behandling af revisionsberetning og revisionsbetænkning

Kommunens eksterne revisor afgav den 3. juni 2015 til Borgerrepræsentationen følgende beretninger om revisionen af Københavns Kommunes regnskab for 2014:

- Revisionsberetning for 2014 vedrørende årsregnskabet
- Revisionsberetning for 2014 vedrørende sociale og beskæftigelsesrettede udgifter, der er omfattet af statsrefusion
- Revisionsberetning for 2014 vedrørende kommunens administration af byfornyelsesområdet

Økonomiudvalget har til opgave at foranledige, at der sker en besvarelse af revisionsbemærkninger til årsregnskabet – både for så vidt angår bemærkninger til forvaltningen under Økonomiudvalget og under de stående udvalg.

Økonomiudvalget besluttede på sit møde den 25. august 2015 at oversende Økonomiudvalgets og de stående udvalgs besvarelser af de afgivne bemærkninger til Revisionsudvalget.

Økonomiudvalget skal afgive en revisionsbetænkning med indstilling om regnskabet til Borgerrepræsentationen.

Revisionsudvalget – nedsat i henhold til styrelseslovens § 17, stk. 4, – har til opgave at foretage det forberedende arbejde i forhold til Økonomiudvalgets behandling af revisionsberetningerne.

Revisionsberetningerne er behandlet efter retningslinjerne i Københavns Kommunes revisionsregulativ af 21. februar 2008 med senere ændringer.

Revisionsudvalget afgiver et udkast til revisionsbetænkning over beretningen om revisionen af årsregnskabet henholdsvis delberetningerne til Økonomiudvalget.

Revisionsbetænkningen skal indeholde de bemærkninger, som behandlingen af årsregnskabet, beretningen om revisionen af årsregnskabet henholdsvis delberet-

ningerne og Økonomiudvalgets og udvalgenes bemærkninger måtte give anledning til.

I betænkningen fremdrages endvidere sådanne forhold, som efter Revisionsudvalgets skøn kan være af betydning for Borgerrepræsentationen ved bedømmelsen af regnskabet og de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen henholdsvis delberetningerne.

Revisionsudvalget har behandlet den eksterne revisors beretninger. Behandlingen har tillige omfattet de kommentarer, som Økonomiudvalget og de stående udvalg har knyttet til beretningerne.

Borgerrepræsentationen træffer på et møde afgørelse med hensyn til de fremkomne bemærkninger.

Årsregnskabet, revisionsbetænkningen og de afgørelser, som Borgerrepræsentationen har truffet i forbindelse hermed, skal indsendes til Statsforvaltningen Hovedstaden inden en frist, der er fastsat af økonomi- og indenrigsministeren.

2. Revisionsudvalgets indstilling til betækning over beretninger om revisionen af årsregnskabet

Revisionsudvalget indstiller, at Økonomiudvalget tillige med indstillingen til Borgerrepræsentationen om decision af årsregnskabet for 2014 afgiver nærværende betækning, dateret den 15. september 2015 til Borgerrepræsentationen med følgende indstilling:

Borgerrepræsentationen tager revisionsbetækningen over beretninger om revisionen af Københavns Kommunes regnskab 2014 til efterretning med de i indstillingen anførte kommentarer fra Økonomiforvaltningen, og godkender udvalgenes besluttede foranstaltninger som følge af revisionens bemærkninger, jf. revisionsbetækningens bilag 1.

Revisionsudvalget, den 15. september 2015

**Rikke Lauritzen
(Konstitueret formand)**

Lars Aslan Rasmussen

Nishandan Ganesalingam

Michael Gatten

Susan Hedlund

Klaus Mygind

Henrik Nord

3. Revisionsudvalgets behandling af revisionen af 2014-regnskabet mv.

Følgende fremgår af § 26 i revisionsregulativet for Københavns Kommune:

”Revisionsbetænkningen skal indeholde de bemærkninger, som behandlingen af årsregnskabet, beretningen om revisionen af årsregnskabet henholdsvis delberetningerne og Økonomiudvalgets og udvalgenes bemærkninger måtte give anledning til”.

”I betænkningen fremdrages endvidere sådanne forhold, som efter Revisionsudvalgets skøn kan være af betydning for Borgerrepræsentationen ved bedømmelsen af regnskabet og de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen henholdsvis delberetningen”.

3.1. Intern revisions opgavevaretagelse

Revisionen af årsregnskabet varetages af Deloitte med bistand fra kommunens interne revision. Den eksterne revisor, der har det fulde ansvar for revisionens udførelse og rapportering, udfører review af Intern Revisions arbejde og har vurderet Intern Revisions ressourcer, kompetence og uafhængighed i forhold til udførelsen af revisionsopgaverne.

Den eksterne revisor har vurderet, at kvaliteten af Intern Revisions arbejder er på et sådant niveau, at de fuldt ud kan basere deres overordnede konklusion på Intern Revisions delkonklusioner for de områder, som Intern Revision har revideret.

For 2014 har Intern Revision udført revisionen af lønområdet, indkøbsområdet, balancen i kommunens årsregnskab og gennemført serviceeftersyn ved decentrale institutioner og enheder. Intern Revision har endvidere gennemført en række analyser af kommunens økonomistyring og interne kontrolsystemer.

3.2. Afgivne revisionsbemærkninger i revisionsberetningerne

Revisionsudvalget har noteret sig, at den eksterne revisor for 2014 har afgivet i alt 20 revisionsbemærkninger hvoraf:

14 revisionsbemærkninger kan henføres til revisionen af årsregnskabet. Heraf er 10 nye. Revisionsbemærkningerne 6, 7, 9 og 10 indeholder forhold der også er blevet fremført i tidligere år.

6 revisionsbemærkninger kan henføres til socialrevisionen. Heraf er 4 nye. Revisionsbemærkningerne 15 og 16 indeholder forhold der også er blevet fremført i tidligere år.

Nedenfor er en kort opremsning af indholdet af de afgivne revisionsbemærkninger. For en fyldestgørende gennemgang af revisors observationer og revisionsbemærkninger henvises til revisionsbetænkningens bilag 2 Revisionsberetningen for 2014 vedrørende årsregnskabet.

Udvalgenes besluttede foranstaltninger som følge af revisionsbemærkningerne fremgår af revisionsbetænkningens bilag 1 Oversigt over udvalgenes besvarelse af bemærkninger til revisionsberetningen for regnskab 2014.

Det er Revisionsudvalgets vurdering, at Økonomiudvalgets og de stående udvalgs bemærkninger og besluttede foranstaltninger, såfremt disse gennemføres, vil kunne imødegå de fejl og mangler, der har givet anledning til revisionsbemærkningerne.

I vurderingen indgår Økonomiudvalgets beslutning om, hvordan udvalget vil sikre indseende med de økonomiske og administrative forhold og varetage den umiddelbare forvaltning, der vedrører kommunens kasse- og regnskabsregulativ, herunder den handleplan som blev vedtaget i mødet den 16. juni 2015.

Målsætningerne for handlingsplanen er følgende:

- Kommunen har styr på reglerne, og der skal være designet interne kontroller.
- Kommunens ansatte skal have forudsætningerne for at overholde reglerne.
- Kommunens administrative retningslinjer skal overholdes.
- Der skal eksistere en klar beskrivelse af ansvarsdelingen mellem Økonomiudvalget og forvaltning på det administrative område, så det er klart for Økonomiudvalget, hvordan udvalget kan leve op til dets lovfæstede ansvar.
- Der skal eksistere et risikounivers med et samlet overblik over kommunens risikoområder i den administrative forvaltning.

- Der skal etableres et balanceret kontrolmiljø. Det medfører, at der ikke skal laves flere kontroller, men kontrollerne skal være effektive og digitalt understøttet.

Endeligt noterer Revisionsudvalget sig, at den videre proces med at implementere handlingsplanen gennemføres i et samarbejde mellem de syv forvaltninger samt intern og ekstern revision, og at arbejdet vil pågå over de kommende 2-3 år.

Revisionsbemærkninger vedrørende årsregnskabet

Revisionsbemærkning nr. 1

- Rollen som systemansvarlig for udbetalingsystemer og faktureringsystemer er ikke tilstrækkeligt implementeret.

Revisionsbemærkning nr. 2

- TMF har ikke rettidigt udarbejdet anlægsregnskaber, som foreskrevet i kommunens retningslinjer.

Revisionsbemærkning nr. 3

- I forbindelse med byfornyelsesprojekter har kommunen erhvervet en række ejendomme, og nogle af disse er efterfølgende solgt. I forbindelse hermed har man konstateret, at der mangler at blive tilbagebetalt byfornyelsestilskud til staten af de solgte ejendomme i perioden 1999-2014. Den beløbsmæssige risiko kan ikke opgøres på nuværende tidspunkt.

Revisionsbemærkning nr. 4

- Gennemgangen har vist mangler i den interne kontrol omkring balancens poster. Der udføres ikke på alle områder et effektivt ledelsestilsyn, og revisionen vurderer, at ledelsen fremadrettet bør have større fokus på implementering af effektivt ledelsestilsyn på relevante områder. Stikprøvekontrollen har konstateret en del fejl og mangler.

Revisionsbemærkning nr. 5

- Gennemgangen har vist usikkerhed om, hvorledes reglerne for periodisering mellem regnskabsårene skal administreres, samt at der mangler implementering af relevante kontroller til sikring af, at fakturapuljen (modtagne ikke bogførte regninger) håndteres betryggende i forbindelse med periodeafslutning.

Revisionsbemærkning nr. 6

- Der er ikke foretaget revurdering af tildelte rettigheder til KØR og AD. Manglende eller utilstrækkelig periodisk revurdering af tildelte rettigheder til brugere medfører risiko for, at brugeres rettigheder bliver utidssvarende og ikke afspejler deres arbejdsmæssige betingede behov.

Revisionsbemærkning nr. 7

- Der er ikke foretaget de fornødne afstemninger af kommunens lønudgifter til den foretagne lønindberetning til SKAT (E-indkomst).

Revisionsbemærkning nr. 8

- Der er ikke i fornødent omfang sikret den nødvendige dokumentation i lønsagerne i forbindelse med lønoprettelser.

Revisionsbemærkning nr. 9

- Kommunen opnår ikke i tilstrækkeligt omfang de arbejdsgiverrefusioner, som kommunen er berettiget til.

Revisionsbemærkning nr. 10

- Workflow i KØR understøtter ikke fuldt ud, at der som udgangspunkt skal være 2 godkendere på transaktioner, der medfører udbetaling.

Revisionsbemærkning nr. 11

- Tildeling af særlige rettigheder til medarbejdere øger risikoen for gennemførelse af tilsigtede eller utilsigtede dispositioner uden om forvaltningens og kommunens normale retningslinjer.

Revisionsbemærkning nr. 12

- Der har ikke kunnet tilvejebringes en fortegnelse over fuldmagtsforhold til kommunens bankkonti

Revisionsbemærkning nr. 13

- Der er ikke implementeret betryggende interne kontroller i forbindelse ændringer i borgeres oplysninger i NemKonto-registret.

Revisionsbemærkning nr. 14

- Det er ikke sikret, at alle væsentlige eventualforpligtelser og -rettigheder er oplyst i kommunens regnskab.

Revisionsbemærkninger vedrørende revisionen af det sociale område

Revisionsbemærkning nr. 15

- Mangler i ledelsestilsyn og interne kontroller på udvalgte områder i SOF.

Revisionsbemærkning nr. 16

- Manglende kvalitetssikring af refusionsopgørelser vedrørende Særlig dyre enkelt-sager og Beboerindskudslån.

Revisionsbemærkning nr. 17

- Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen har i perioden 2012 til 2014 udbetalt i alt 31,8 mio. kr. med 100 % statsrefusion til en række jobrotationsprojekter, hvor der er tvivl om berettigelsen.

Revisionsbemærkning nr. 18

- Fejl i sagsbehandling af ca. 1.700 sager om gensidig forsørgelsespligt med udbetalingsmæssig betydning.

Revisionsbemærkning nr. 19

- Systematisk fejl vedrørende manglende omkontering af revalideringsydelse med 50 % refusion til konto med 30 % refusion, i forbindelse med mere end 14 dages sammenhængende fravær fra uddannelsesrevalidering og virksomhedspraktik.

Revisionsbemærkning nr. 20.

- Systematisk fejl i beregning af bruttostøtteintensiteten vedrørende løntilskud til private arbejdsgivere.

3.3. Kommunens økonomiske styring og forvaltning af offentlige midler

Deloitte har i rapporteringen anført kommentarer om følgende emner, der kan henføres til den udførte forvaltningsrevision:

- Assurance af nyt økonomisystem
- Københavns Kommunes fuldmagtsforhold
- Bedragerisag.
- P-data og cypersikkerhed
- Skybrudssag (Forsikringsområdet / KS – Skybruddet 31. august 2014)

3.4. Revisionsudvalgets bemærkninger og anbefalinger

Revisionsudvalget har følgende bemærkninger og anbefalinger som følge af de anførte væsentlige forhold i revisionsberetningerne om regnskabet for 2014 samt Intern Revisions rapportering mv.

Revisionsudvalget bemærker, at antallet af nye bemærkninger i revisors beretninger er væsentligt forøget. Revisionsudvalget tager til efterretning at, det øgede antal be-

mærkninger er et udtryk for at, revisionen i 2014 både har konstateret flere nye kritiske forhold og ligeledes har valgt at skærpe rapporteringen gennem revisionsbemærkninger på områder, hvor man også tidligere har konstateret manglende kvalitet i opgaveløsningen.

Opgaveløsningen i Koncernservice

Overordnet vurderer Revisionsudvalget, at følgende områder med revisionsbemærkninger er meget kritiske for kommunen:

- Administration af udbetalingssystemer (besvigelsesrisiko)
- Periodisering og balancens poster (risiko for usikkerhed i økonomistyringen og risiko for tab)
- Løn- og fraværsadministration (risiko for usikkerhed i økonomistyringen, risiko for tab og risiko for fejl og mangler i lønadministrationen)

Revisionsudvalget bemærker, at de anførte forhold vidner om, at Koncernservices opgavevaretagelse ikke har den fornødne kvalitet og sikkerhed i den løbende drift. Det er Revisionsudvalgets vurdering, at samlingen af de administrative opgaver fra forvaltningerne til Koncernservice som startede i 2007, og som er afsluttet i 2014, endnu ikke er tilstrækkeligt implementeret i forhold til at sikre den nødvendige kvalitet i opgaveløsningen.

Revisionsudvalget er opmærksomt på, at ledelsen i Økonomiforvaltningen er meget bevidst omkring de kritiske forhold, og at der er igangsat flere tiltag for at forbedre kvaliteten i opgavevaretagelsen på de enkelte områder i Koncernservice.

Revisionsudvalget anbefaler, som i 2013, at der er stærk bevågenhed med opgavevaretagelsen i Koncernservice, således at forvaltningernes ansvar kan løftes. Anbefalingen skal også ses i lyset af implementeringen af nye væsentlige it systemer, som er foretaget i 2015 og ikke mindst nyt lønsystem og økonomisystem, som vil blive implementeret i de kommende år. Udvikling og implementering af væsentlige systemer bør kun ske på et fundament af sikker drift.

Byfornyelse og de sociale områder med statsrefusion

Revisionsudvalget konstaterer, at der på byfornyelsesområdet og på de sociale områder med statsrefusion i 2014 er konstateret flere forhold, hvor kommunen ikke har

efterlevet de gældende regler, hvilket har eller vil medføre væsentlige udgifter for kommunen.

Revisionsudvalget er opmærksomt på, at ledelsen i de respektive forvaltninger er meget bevidste omkring de enkelte forhold, samt at der er igangsat flere tiltag for genopretning af områderne og et skærpet ledelsestilsyn med henblik på at sikre korrekt administration fremover.

Implementering af nyt økonomisystem

Revisionsudvalget anbefaler, at der er stærkt ledelsesmæssigt fokus på kommunens implementering af nyt økonomisystem. Projektet involverer betydelige ressourcer i kommunen og udgør dels en væsentlig økonomisk risiko og dels en imagemæssig risiko for kommunen.

Revisionsudvalget tager til efterretning at Deloitte, som kommunens eksterne revisor, løbende auditerer og risikovurderer projektet. Revisionsudvalget anbefaler, at kommunen følger eventuelle anbefalinger fra Deloitte som følge af auditering og risikovurdering.

Bedragerisag

Københavns Kommune har i 2014 fået kendskab til en særlig bedragerisag, hvor en ansat uretmæssigt har beriget sig selv. Sagen er blevet politianmeldt, og der er gennemført en revisionsmæssig undersøgelse. Undersøgelsen havde til formål at give en revisionsmæssig vurdering af de forhold, som blev konstateret på de områder, der var omfattet af bedrageriet. Undersøgelsen skulle samtidig medvirke til at sikre en styrkelse af interne kontrolsystemer, såfremt der blev konstateret svagheder i disse.

Rapportens primære konklusion er, at de overordnede regler og retningslinjer i Københavns Kommune på de områder, der har været omfattet af bedrageriet, er designet hensigtsmæssigt og betryggende i kontrolmæssig henseende. Bedrageriet har kunnet finde sted, da en række nøglekontroller er blevet tilsidesat.

Revisionsudvalget tager til efterretning at alle besvigelser og uregelmæssigheder, ikke nødvendigvis bliver opdaget under revisionen, da fejl af denne karakter sædvanligvis tilsløres eller holdes skjult.

P-data og cypersikkerhed (informationssikkerhed)

Københavns Kommune er i stigende grad udsat for risiko for at blive angrebet på sine it-systemer. Hackere og andre it-kriminelle, udvikler hele tiden nye og avancerede metoder til at trænge ind i de enorme mængder af personfølsomme data om borgernes økonomi, helbred og sociale forhold, som kommunen råder over.

Endvidere er der meget fokus på kommunens sikkerhedsforanstaltninger i forhold til personfølsomme oplysninger herunder sikring af borgernes personoplysninger imod uberettiget videregivelse og imod, at medarbejderne i kommunen skaffer sig uberettiget adgang hertil.

Blandt andet har KMD Analyse gennemført en stor undersøgelse, der tegner et billede af, at der i vid udstrækning sker brud på it-sikkerheden i den offentlige sektor. Analysen viser, at halvdelen af de offentligt ansatte kender til mindst et brud på informationssikkerheden på deres arbejdsplads i løbet af de sidste 12 måneder. Næsten hver femte offentligt ansatte har oplevet, at fortrolige oplysninger om borgerne har været tilgængelige for medarbejdere uden relation til de borgerrettede sager. Desuden føler hver tredje offentligt ansatte sig ikke godt nok klædt på til at behandle fortrolige personoplysninger i det daglige.

Revisionsudvalget tager til efterretning, at Deloitte vil have fokus på dette område i forbindelse med deres revision i 2015 og herved påser, at kommunens retningslinjer og interne kontroller er designet hensigtsmæssigt og betryggende. Revisionsudvalget anbefaler, at der også fremover revisionsmæssigt er fokus på dette område.

4. Opfølgning af revisionsbetænkninger for tidligere år

Revisionsudvalget har i revisionsbetænkninger for tidligere år, fremsat en række bemærkninger og anbefalinger på grundlag af de fremdragne væsentlige forhold i revisionsberetningerne mv.

I revisionsbetænkningen for 2013 blev der redegjort for Revisionsudvalgets opfølgning af bemærkninger, kommentarer og anbefalinger i revisionsbetænkninger for tidligere år.

Alle bemærkninger, kommentarer og anbefalinger enten er afsluttet i revisionsberetningerne for 2014 eller er videreført i revisionsbemærkninger for 2014. Opfølgningen på fremdriften af de videreførte bemærkninger mv. vil således indgå i kommunens tiltag vedr. disse forhold og naturligt indgå i den revisionsmæssige opfølgning i forbindelse med revisionen af 2015-regnskabet, og således blive omtalt i revisionsberetningerne for 2015.